

LIDÉ

Jubilanti společnosti

Česká geografická společnost má tu čest poblahopřát všem svým členům, kteří ve druhém a třetím čtvrtletí roku 2021 oslavili významné životní jubileum.

95 let: doc. RNDr. Jan Charvát, CSc. – RNDr. Josef Rubín

85 let: prof. RNDr. Arnošt Wahla, CSc.

80 let: doc. RNDr. Hana Kühnlová, CSc.

75 let: RNDr. Jana Zapletalová, CSc.

70 let: prof. RNDr. Rudolf Brázdil, DrSc. – PaedDr. Petr Fiala – prof. RNDr. Bohumír Janský, CSc.

65 let: Jarmila Hájková – doc. RNDr. Milan Jeřábek, Ph.D. – Branislav Nižanský

60 let: prof. RNDr. Petr Dobrovolný, CSc. – doc. RNDr. Milan Šimek, Ph.D.

55 let: doc. RNDr. Kamil Zágoršek, Ph.D.

50 let: Ing. Martin Jireš – doc. RNDr. Renata Klufová, Ph.D. – doc. RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D. – RNDr. Jiří Vágner, Ph.D. – Jiří Zouhar

Blahopřejeme všem oslavencům a zároveň děkujeme všem členům společnosti, kteří se v roce 2021 dožívají významného jubilea, za jejich práci pro českou geografii.

Odešel profesor Petr Dostál

V úterý 1. června 2021 nás dostihla smutná zpráva a o náhlém úmrtí našeho kolegy prof. Petra Dostála, M.A., Ph.D.

Petr Dostál patřil od 90 let k velmi významným členům katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy (PřF UK) a společně s prof. Martinem Hamplem se v 90. letech výrazně podílel na formování nových výzkumných směrů na fakultě. Kromě práce na domácí fakultě také

působil jako přednášející na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a na Vysoké škole ekonomické na fakultě Arts management.

Narodil se v roce 1947 v Praze, ale dětství prožil v Děčíně, kde maturoval na střední škole (SVVŠ) v roce 1965. V letech 1965–1968 studoval geografii na PřF UK. Jeho zájem o studium společenských změn a jeho aktivní povaha ho na jaře roku 1968 přivedla mezi aktivní členy studentského hnutí a po sovětské okupaci se rozhodl v září 1968 emigrovat do Nizozemska.

Na státní univerzitě v Groningenu dokončil studia sociální geografie a v roce 1972 úspěšně obhájil titul M.A. Od počátku své odborné dráhy se zaměřil na akademické prostředí a po dokončení studia byl přijat a dále působil na Amsterodamské univerzitě (od roku 1972), kde také úspěšně dokončil doktorské studium a získal titul Ph.D.

Ihned po roce 1989 Petr Dostál obnovil kontakty se svojí původní alma mater a vrátil se jako hostující profesor na svou katedru. V rámci mezinárodní spolupráce v letech 1990–1994 koordinoval rozsáhlý mezinárodní projekt financovaný nizozemskou vládou a orientovaný na posílení výzkumu a výuky se zaměřením na reformy místní a regionální správy a samosprávy v období transformace. Svojí velkorysostí také umožnil několika mladším kolegům krátkodobé nebo i delší výjezdy na Amsterodamskou univerzitu a výrazně tak přispěl k otevření Albertovské geografie světovému prostředí.

Od roku 1990 externě vyučoval na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, kde se v roce 1992 habilitoval pro obor regionální rozvoj a prostorové plánování a kde roku 1998 získal titul profesor sociální geografie. Po definitivním návratu na PřF UK v roce 1998 se plně zapojil do vedení výzkumných projektů. Byl hlavním řešitelem dlouhodobého výzkumného záměru s názvem Geografické systémy a rizikové procesy v kontextu globálních změn a evropské integrace (2005–2008, MŠMT) a spolupracoval při řešení dalších výzkumných projektů.

Jeho odborný a výzkumný zájem měl obrovské tematické rozpětí. Dal se označit za komplexního sociálního geografa, přesto se vždy nejbližší dotýkal disciplíny politické geografie (ostatně sám se za politického geografa považoval). Amsterdamská etapa jeho odborného směřování byla asi nejvíce pluralitní, dá se říct, že zde dozrával v kontaktu s nejdůležitějšími osobnostmi tehdejší evropské i světové geografie. Jeho odborné práce byly zaměřeny na otázky teoretické geografie, veřejné správy a od 80. let se začal specializovat na problematiku politického vývoje v zemích východního bloku a především na etnopolitické procesy v Sovětském svazu.

Po návratu do Prahy navázal velmi úzkou spolupráci s prof. Hamplem a pomáhal rozvíjet tzv. albertovskou školu regionální geografie. V 90. letech se tak nejvíce profiloval v tématech veřejné správy, územně administrativního systému, regionálního rozvoje a vývoje sídelního systému. Svůj zájem a výzkum však vždy rámoval do širšího evropského kontextu a dokladem toho jsou publikace věnované

problematicke transformace post-komunistických zemí. Jeho mezinárodní prestiž podtrhla pozice výkonného člena komise Geography and Public Administration, Public Policy a Governance při Mezinárodní geografické unii mezi roky 1992–2008.

Nové milénium by se dalo označit za další etapu jeho odborného vývoje, když k dosavadním tématům přibral výzkum problematiky politické integrace a faktorů rozdílných orientací veřejného mínění v Evropské unii, což vyvrcholilo publikacemi několika impaktovaných článků a dvou odborných knih. V rámci dvou velkých institucionálních projektů se také ponořil do studia modelování změn geografických systémů a z nich vyplývajících rizikových procesů. V této době se také aktivně zapojoval do odborné diskuze na úrovni centrálních orgánů státu, působil jako jeden z odborných poradců premiéra Špidly, v letech 2002–2008 byl předsedou a členem komise pro sociální vědy v Radě vlády České republiky pro výzkum a vývoj a působil jako poradce nebo expert i v dalších státních institucích.

Je velmi symbolické, že se v poslední dekádě, v důsledku ruské okupace Krymu a války na Donbase, vracel k regionu bývalého Sovětského svazu a výzkumu etnopolitických vztahů a geopolitiky. To jen podtrhuje, že politická geografie pro něj nebyla jen odborná profilace, on těmi tématy opravdu žil. Jeho celoživotní krédo znělo: výzkum musí být relevantní, napínavý, náročný a ... musí mě to bavit. Nesnášel nespravedlnost, zajímala ho jen fakta, vždy potřeboval pochopit kontext. To mohou dosvědčit i stovky studentů, kteří prošli jeho přednáškami, či které osobně vedl při zpracování jejich diplomových či doktorských prací. V rámci předmětů Politická geografie či Dějiny myšlení v sociální a regionální geografii všechny udivoval neuvěřitelně širokým a detailním přehledem načtené odborné teoretické literatury z per klasiků geografie od jejího počátku, což často a rád doplňoval svými osobními vzpomínkami na setkání s nimi. Dokázal tak propojit několik generací absolventů Albertova nejen skrze znalosti francouzské či skandinávské školy regionální geografie, ale také historkou o kresle v Hägestrandově obývacím.

Geografii si Petr Dostál užíval i v osobním životě, což dokládá i jeho láska k cestování a alpinismu. A s trochou nadsázky mu geografie pomohla překonat vzdálenost při návratu do Česka, kde ve Vraném nad Vltavou založil rodinu a našel svůj nový domov. Byl skvělý manžel a táta, mnohokrát s pýchou a úctou mluvil o své manželce Jiřině a dceři Šárce.

Česká geografie odchodem Petra Dostála přichází o jednu z největších autorit a ikon. Pane profesore, snad si nahoře užíváte diskuze s Gunnarem Myrdalem či Jiřím Musilem, z Hägestrandova křesla sarkasticky glosujete politiku či se jen kocháte pohledem na alpské velikány.

Libor Jelen, Radim Perlín

Více o životě a vědeckých i dalších aktivitách prof. Petra Dostála, M.A., Ph.D. je možné se dočíst ve starším čísle časopisu Informace ČGS (36, 1, 76–78).

Odešla legenda, naše Marie Mikláňková

Přiskočím, vyvětrám ... Rozsvítíme si velká salonní ... Tys expert, ty máš řešení ... Hvězda přichází, nemá přezůvky, hvězda odchází ...

Každý absolvent hodonínského gymnázia si při těchto legendárních hláškách jistě vzpomene na jejich autorku – naši vždy usměvavou a energickou kolegyni RNDr. Marii Mikláňkovou, učitelku matematiky a zeměpisu.

Marie Mikláňková, rozená Majorová, se narodila 5. října 1954 v Hodoníně, kde absolvovala přírodovědnou větev gymnázia. Po studiu na Univerzitě Komenského v Bratislavě se do rodného města i na gymnázium vrátila a začala zde vyučovat. Za dobu svého působení vychovala několik budoucích pedagogů svých předmětů, úspěšně dovedla k maturitě několik tříd jako třídní učitelka, organizovala oblíbené terénní kurzy, doprovázela studenty na divadelní představení Slováckého divadla v Uherském Hradišti.

Od roku 2016 si paní Mikláňková naplno užívala zaslouženého důchodu, pravidelně vyrážela na dlouhé pěší vycházky s pejskem, monitorovala ptactvo v okolních lužních lesích a na blízkých rybnících, vyrážela s rodinou na cyklovýlety. Se zápallem zvelebovala svoji zahrádku mezi Hodonínem a Lužicemi, kde bohužel její život tragicky ukončilo řádění tornáda dne 24. června 2021. Poslední rozloučení proběhlo na hodonínském hřbitově v pátek 2. července.

Maruško, budeš nám chybět...

*Za kolegy z Gymnázia Hodonín
Veronika Benešová*

Více o životě RNDr. Marie Mikláňkové je možné se dočíst ve starším čísle časopisu Informace ČGS (34, 1, 91–92).

Za Danielem Seidenglanzem

V polovině července 2021 zemřel Mgr. Daniel Seidenglanz, Ph.D. Přítel, kolega a mentor pro mnohé z nás. Jeho náhlou smrtí ve věku nedožitých 44 let ztrácí geografie nejen erudovaného výzkumníka, ale také skvělého pedagoga a inspirativního týmového hráče.

Profesní život Daniela Seidenglanze byl těsně svázán s Geografickým ústavem Masarykovy univerzity v Brně. Byl jednou z klíčových osobností výzkumné skupiny zaměřené na studium časoprostorové organizace každodenního života. Hluboká zkušenost dopravního geografa se v jeho vědeckovýzkumné práci potkávala

se schopností vnímat nová témata, překračovat zažité hranice a přitom zůstat opravdovým geografem s citem pro prostor a pohyb v něm. Daniel Seidenglanz bezpochyby patřil k nejvýraznějším osobnostem současné české dopravní geografie, jak také dokládá jeho bohatá publikační činnost, široké spektrum řešených projektů a velké množství konferenčních vystoupení.

Rodák ze Šumperka vystudoval socioekonomickou geografii v Brně. Kvalifikační dopravně-geografické práce napsal pod vedením Stanislava Řeháka, jehož odborným následovníkem se stal po nástupu na Geografický ústav v roce 2003. Zde také v roce 2007 obhájil dizertační práci věnující se tématu dopravy ve venkovském prostoru. Na brněnském pracovišti dal vzniknout mnoha souborům přednášek zaměřených nejen na geografii dopravy, ale také na témata geografie obyvatelstva či cestovního ruchu. Daniel Seidenglanz byl pedagogem, který dokázal předávat odborné geografické znalosti přístupnou formou. Oceňovanou devízou jeho přednášek byla srozumitelnost, zasazení informací do širších společenských souvislostí a v neposlední řadě i smysl pro jemný, často sebeironický humor. Pod jeho vedením bylo obhájeno okolo sto třiceti závěrečných prací – nejen toto číslo budiž dokladem ohromné energie, kterou jako přednášející a školitel věnoval studentkám a studentům.

Výzkumná činnost Daniela Seidenglanze byla pestrá a přesto tematicky soudržná, otevřená podnětům jiných vědních disciplín a přesto výsostně geografická. Sám sebe vždy označoval za dopravního geografa, byť jeho výzkumný záběr hranice klasické geografie dopravy významně překračoval. Zkoumal různé formy prostorové mobility, stejně jako technologie a infrastruktury umožňující komunikaci a pohyb. Byl známý svou upřímnou náklonností k železnici. Ta pro něj nepředstavovala jen běžnou výzkumnou položku, nýbrž fascinující svět, který ukrývá nespočet zákoutí k objevování. Ve svém výzkumu dále úspěšně rozpracovával komplikovaná témata aeromobility, stejně jako se zapojoval do diskuzí nad rolí osobního automobilu v každodenním fungování společnosti. Klíčovým rysem jeho akademického výzkumu byla vždy spolupráce, ať už probíhala v okruhu doktorandů, v rámci výzkumné skupiny či v rozmanitých sítích projektů a autorských týmů.

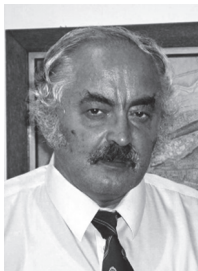
Daniel Seidenglanz vždy usiloval o co nejužší propojení akademického bádání se světem mimo akademickou sféru. Jeho práce na projektech aplikovaného výzkumu, komerčních zakázkách či konzultacích pomáhala posouvat geografii do popředí pozornosti zástupců jiných oborů. Spolupráce s dopravními odborníky, urbanisty a plánovači, stejně jako s úředníky a politiky, byla doménou, ve které Daniel Seidenglanz opakovaně prokazoval schopnosti komunikovat a myšlenkově překračovat profesní ulitu.

Jsi tu s námi, Seidy, a pořád budeš. Ve vzpomínkách, textech a věcech, které nás dál provázejí. V práci, kterou jsi po sobě zanechal. Zůstáváš nám vzorem,

jak být profesionální i lidský zároveň. Jsme vděční, že jsi byl s námi a my mohli být s tebou.

*Ondřej Mulíček, Robert Osman, Ondřej Šerý
a kolegové*

Opustil nás profesor Bohuslav Veverka

V polovině května 2021 zemřel prof. Ing. Bohuslav Veverka, DrSc. Byl to významný člen České geografické společnosti a emeritní profesor Českého vysokého učení technického v Praze. Jeho život byl spojen především s oborem kartografie, a to zejména v oblasti výuky a výzkumu s obrovským přesahem do ostatních oborů. V odborné komunitě byl pan profesor velmi uznávaný a byl velmi ceněn pro svůj lidský přístup.

Čest jeho památce!

redakce časopisu Informace ČGS

Podrobnější údaje o životě a díle prof. Ing. Bohuslava Veverky, DrSc. byly otištěny ve starších číslech časopisu Informace ČGS (40, 1, 72–74 a 35, 1, 121–123).

Docent Jan Charvát jubilantem

Významného životního jubilea se dožívá doc. RNDr. Jan Charvát, CSc. Narodil se v roce 1926 v Praze. Dlouhá léta působil na geografických pracovištích ve dvou krajských městech: v Liberci a v Ústí nad Labem. Na Pedagogickém institutu v Liberci budoval katedru přírodních věd, většinu své kariéry však pracoval na Pedagogické fakultě Univerzity J. E. Purkyně, konkrétně na katedře geografie. Působil v čele obou těchto pracovišť. Po dosažení důchodového věku odešel do Liberce, kde na Technické univerzitě pomáhal zakládat katedru geografie. Jeho specializací byla didaktika geografie a regionální geografie světa. Má skvělý přehled nejen v geografických oborech.

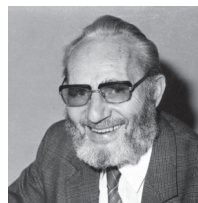
Přejeme jubilantovi do dalších let hlavně pevné zdraví, životní nadhled a optimismus.

redakce časopisu Informace ČGS

Podrobněji o životě a díle doc. RNDr. Jana Charváta, CSc. se můžete dočíst ve starších číslech časopisu Informace ČGS (35, 2, 86–87 a 31, 1, 83–84).

Blahopřání doktoru Josefu Rubínovi

Česká geografická společnost blahopřeje skvělému vědeckému redaktorovi, geografickému publicistovi, dlouholetému výkonnému redaktorovi časopisu Sborník ČGS, později Geografie, a vynikajícímu kolegovi RNDr. Josefu Rubínovi k úctyhodnému životnímu jubileu. Josef Rubín se dne 12. června 2021 dožil úctyhodného věku 95 let. Jako vedoucí redaktor Nakladatelství Československé akademie věd a později Nakladatelství

Akademie měl v rukou stovky geografických děl, textů, knížek a článků a vždy se dovedl velmi přesně zorientovat v tématu práce a se zkušeností a precizností vědeckého redaktora poradit a pomoci autorům při publikování jejich díla. Práci vědeckého redaktora se věnoval téměř od počátku své odborné kariéry v 50. letech až do odchodu do důchodu v roce 1987. Jeho preciznost, schopnost okamžitě identifikovat redaktorské nedostatky a omyly a současně hluboká znalost celé řady geografických témat je úctyhodná. Svoji geografickou erudici osvědčil Josef Rubín také v celé řadě popularizačních studií a textů, věnoval se přípravě turistických průvodců a dalších textů do časopisu Lidé a země, Turista nebo dalších publikací. Podílel se na významných speleologických publikacích (např. Caves in Czechoslovakia, s F. Skřivánkem, 1973). Významně se svojí publicistickou i odbornou prací podílel na etablování ochrany přírody v Československu, byl iniciátorem a spoluautorem přehledů chráněných území naší přírody (Národní parky, rezervace a jiná chráněná území přírody v Československu, 1977; Klenoty neživé přírody Slovenska, s J. Galvánkem a V. Vydrou, 1987; Národní parky a chráněné krajinné oblasti, 2003). Spolu s M. Střídou a dalším významným vědeckým redaktorem Milanem Holečkem je autorem dosud uplatňované publikace, která se věnovala prvnímu představení státu pro cizince (The Czech Republic in Brief, 1995), a celé řady dalších prací.

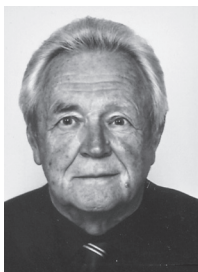
Josef Rubín nikdy neztratil zájem a kontakt s českou geografii a prakticky trvale se zajímá o nové trendy, nové přístupy nebo nové publikace z mnoha různých geografických oborů.

Přejeme oslavenci mnoho síly a spokojenosti a ještě řadu skvělých geografických zážitků.

Radim Perlín
šéfredaktor časopisu Informace ČGS

Podrobný medailonek o jubilantovi najdete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (35, 2, 89–91).

Arnošt Wahla: 85 let života, 43 let práce na českých vysokých školách

Prof. RNDr. Arnošt Wahla, CSc. je jedním z nejvýznamnějších českých geografů, zabývajících se didaktikou oboru. A je jedním z mála, kteří v teorii vyučování geografie získali profesorský titul. Jeho odborná kariéra obsahuje všechny stupně naší vzdělávací soustavy, protože během svého života působil jak na základní, tak na střední i na vysoké škole. Vysokoškolská etapa jeho života byla pochopitelně nejdelší, ale i tak se s takovou kombinací praxe už dnes téměř nesetkáváme.

Arnošt Wahla se narodil 28. dubna 1936 v Pardubicích. Učitelství vystudoval na Univerzitě Palackého v Olomouci a poté, co prošel několika učitelskými místy na základních a středních školách, nastoupil v roce 1972 na katedru geografie tehdejší Pedagogické fakulty v Ostravě. Tam prožil nejdelší část svého profesního života, celkem 36 let. Zažil tam změnu politického režimu, transformaci fakulty na univerzitu v roce 1991 i všechny stupně své profesionální kariéry: v roce 1979 získal titul kandidáta věd (CSc.), což je ekvivalent dnešního Ph.D., v roce 1983 byl Karlovou univerzitou jmenován docentem a v roce 2001 získal na Slovensku, které se mezitím stalo zahraničím, na Univerzitě Mateja Béla v Banské Bystrici profesuru. Místa jeho zahraničních studijních pobytů odrážejí dlouhodobé omezení odborných kontaktů na země tehdejšího sovětského bloku: Volgograd (1979), Moskva (1982), Leningrad (1984), Drážďany (1986) a Varšava (1992).

V roce 2008, ve svých 72 letech, Arnošt Wahla odešel z Ostravské univerzity, ale nikoliv do důchodu. Přestěhoval se do Brna, blíže k synovi, a několik let tam ještě působil na Mendelově univerzitě (Provozně ekonomická fakulta, ústav marketingu a obchodu v letech 2008–2012), na Vysoké škole obchodní a hotelové (2008–2011) a na Vysoké škole Karla Engliša (2010–2015). Malý úvazek měl i na Ekonomické fakultě Vysoké školy báňské v Ostravě, na pracovišti v Uherském Hradišti. Asi rok před 80. narozeninami odešel do plného důchodu a dnes nemá již žádné pracovní povinnosti.

Kromě didaktiky geografie se Arnošt Wahla také věnoval cestovnímu ruchu, s nímž byla spojena většina jeho pracovního působení na vysokých školách po odchodu z Ostravy. Sám je zkušeným cestovatelem a řadu svých cest podnikl i v roli průvodce cestovních kanceláří – zejména po střední Evropě a po Skandinávii. Během svého života navštívil prakticky všechny země v Evropě a některé v Asii. Vzhledem k tomu, že velká část jeho cestovatelské kariéry připadla na období komunistického režimu, který cestování nepřál, důkladně procestoval alespoň tehdejší Sovětský svaz, včetně Kavkazu, polárních oblastí, Sibiře a střední Asie. Mimo tento eurasijský prostor navštívil v roce 2002 ještě Egypt.

Arnošt Wahla je dodnes aktivním členem ČGS. V bývalé Severomoravské pobočce byl dlouhá léta předsedou, byl také členem Hlavního výboru a 13 let předsedal

sekcí geografického vzdělávání. Patřil k hlavním organizátorům 17. sjezdu společnosti (tehdy ještě Československé) v Ostravě v roce 1987. Na mezinárodní scéně se zúčastnil světových geografických kongresů v Moskvě (1976) a v Paříži (1984).

Arnošt Wahla během svého života dovedl k vysokoškolskému titulu Bc. nebo Mgr. přes 250 studentů, zasedal ve 14 doktorských komisích, ve čtyřech habilitačních a v jednom profesorském řízení. Byl členem redakčních rad *Geografie* (1996–2010) a *Moravian Geographical Reports* (1996–2010).

Po tomto úctyhodném výčtu nezbyváá než jubilantovi poblahopřát ještě mnoho klidných let zaslouženého odpočinku v Brně i v zahradním domku v Rychvaldě, který je posledním pojítkem s jeho životem na Ostravsku.

Tadeusz Siwek

Předchozí medailonky k 80. a 75. narozeninám jubilanta naleznete ve starších číslech časopisu *Informace ČGS* (35, 2, 94–95 a 30, 2, 89–90).

Stále mladá Hana Kühnlová

Na konci prázdnin, 30. srpna, oslavila kulaté životní jubileum významná didaktička moderní geografie doc. RNDr. Hana Kühnlová, CSc. Jubilantka je svázána především s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy, kde od poloviny 70. let postupně budovala a rozvíjela didaktiku geografie. Jako jedna z prvních v oboru upozorňovala a důsledně vedla své studenty k tomu, že geografie není soupis míst, hor a řek, ale schopnost porozumět vztahům, které složité prostorové struktury vytvářejí. Během své pedagogické kariéry se podílela na výchově několika stovek učitelů zeměpisu na základních a středních školách. Postupně za podpory celého týmu etablovala didaktiku geografie jako rovnocenný studijní obor a soustředila okolo sebe skupinu dalších kolegů, kteří v její práci dále pokračují a rozvíjejí její myšlenky. Její důraz na studium geografických vztahů a zákonitostí v malém území, v mikroregionu, se promítl i do zaměření její pedagogické práce, kde vždy věnovala velkou pozornost jak ve výuce, tak při vzniku učebních textů problémům lokality, malého mikroregionu. Hana Kühnlová dokázala v konkrétním prostoru identifikovat a vysvětlit obecné geografické trendy a problémy a učinit je tak svým studentům a jejich žákům mnohem srozumitelnější.

Hana Kühnlová se také velmi aktivně zapojila do přípravy studijních materiálů, učebnic a pracovních listů pro výuku geografie na středních a základních školách. S jistou nadsázkou můžeme tvrdit, že skoro každý student se někdy v době studia setkal s učebnicemi a materiály, které Hana Kühnlová buď sama připravovala,

redigovala nebo recenzovala před jejich vydáním. Hana Kühnlová je také velmi pevně spojena s časopisem *Geografické rozhledy*, který vytvořila a velmi dlouho vedla a jako dobrá duše provázela tento časopis všemi cestami. Její vlídná, ale zcela zásadní a nesmlouvavá redakční práce přinutila mnohé autory se hlouběji zamyslet nad popisovanými problémy, přesněji formulovat a jasněji dokládat formulované výsledky a závěry textu. Pro mnohé autory a přispěvatele do časopisu byla její podrobná až mravenčí práce s každým textem v čísle zcela uchvacující. Hana Kühnlová dosud pracuje v redakčním okruhu okolo *Geografických rozhledů* a dbá, aby kvalita časopisu byla stále na vynikající úrovni.

Přejeme naší milé kolegyni mnoho spokojenosti a radosti a ještě řadu skvělých geografických a didaktických zážitků se studenty.

Radim Perlín, Ivan Bičík

Předchozí medailonek k 70. narozeninám jubilantky naleznete ve starším čísle časopisu *Informace ČGS* (31, 1, 87–88).

Jana Zapletalová jubilující

RNDr. Jana Zapletalová, CSc. se narodila ve Žďáru nad Sázavou. Po absolvování tehdejší Střední ekonomické školy v Brně na Pionýrské ulici pracovala krátkou dobu v podniku zahraničního obchodu Jablonex. Poté studovala na tehdejší Univerzitě J. E. Purkyně v Brně, dnes Masarykově univerzitě, obor geografie – biologie. V roce 1970 nastoupila do Geografického ústavu Československé akademie věd v Brně do oddělení, které se pod různými názvy zabývalo problematikou geografických

aspektů životního prostředí. Postupně se specializovala na geografii dopravy a cestovního ruchu. Získala řadu mezinárodních zkušeností vzhledem k tomu, že oddělení koordinovalo po řadu plánovacích období mezinárodní projekt států RVHP, zaměřený na geografii životního prostředí. Dizertační práci na téma *Geografické hodnocení dopravy a jejího vlivu na životní prostředí v Jihomoravském kraji* obhájila a titul CSc. získala v roce 1988.

Po zrušení Geografického ústavu ČSAV v roce 1993 pokračovala ve svých aktivitách v brněnské pobočce Ústavu geoniky Akademie věd ČR Ostrava, kde se podílela na řešení grantových projektů ve spolupráci s řadou českých univerzit a výzkumných pracovišť. Významná je její práce v redakční radě mezinárodního impaktovaného časopisu *Moravian Geographical Reports* od jeho počátku v roce 1993. Je také od počátku v roce 2009 členkou redakční rady mezinárodního vědeckého časopisu *European Countryside*, indexovaného ve SCOPUS a ESCI. Byla

vždy vyhledávanou partnerkou do projektových týmů a organizačních výborů konferencí včetně konferencí CONGEO, pořádaných v Geografickém ústavu a poté Ústavu geoniky, a konferencí EURORURAL, pořádaných Mendelovou univerzitou. Díky svému příjmení se často ocitla až na konci seznamu autorů studií a článků, nicméně její přínos býval větší.

Vybrané publikace z databáze Web of Knowledge:

- VAISHAR, A., ŠŤASTNÁ, M., ZAPLETALOVÁ, J., NOVÁKOVÁ, E. (2020): Is European countryside depopulating? *Journal of Rural Studies*, 80, 567–577.
- VAISHAR, A., ZAPLETALOVÁ, J., DVOŘÁK, P. (2020): Development of suburbanization in relation to distance from a major city. Case: North-East fringe of Brno, Moravia. *DETUROPE*, 12, 2, 4–17.
- KOLEJKA, J., RAPANT, P., ZAPLETALOVÁ, J. (2019): The multiple data and geographic knowledge approach to a liquid toxic road accident mitigation – two block GIS data processing for an operative intervention. *Geographica Technica*, 14, 1, 49–64.
- ŠŤASTNÁ, M., VAISHAR, A., ZAPLETALOVÁ, J., ŠEVELOVÁ, M. (2018): Cycling: A benefit for health or just a means of transport? Case study Brno (Czech Republic) and its surroundings. *Transport Research. Part F – Traffic Psychology and Behaviour*, 55, 219–233.
- VAISHAR, A., DVOŘÁK, P., NOSKOVÁ, H., ZAPLETALOVÁ, J. (2017): Present consequences of the post-war migration in the Czech borderland for regional development. *Quaestiones Geographicae*, 36, 4, 5–15.
- VAISHAR, A., ZAPLETALOVÁ, J., NOVÁKOVÁ, E. (2016): Between urban and rural: Sustainability of small towns in the Czech Republic. *European Countryside*, 8, 4, 351–372.
- KOLEJKA, J., ZYSZKOWSKA, W., BATELKOVÁ, K., CIOK, S., DOŁŻBŁASZ, S., KIRCHNER, K., KREJČÍ, T., RACZYK, A., SPALLEK, W., ZAPLETALOVÁ, J. (2015): Permeability of Czech-Polish border using by selected criteria. *Geographia Technica*, 10, 1, 51–65.

Antonín Vaishar

Životní jubileum profesora Rudolfa Brázdila

V dubnu 2021 oslavil své 70. narozeniny významný český geograf, klimatolog a člen ČGS prof. RNDr. Rudolf Brázdil, DrSc. Je nám proto ctí se, jakožto jeho bývalí studenti a současní spolupracovníci, alespoň krátce zmínit o jeho dosavadním bohatém a úspěšném profesním životě.

Rudolf Brázdil vystudoval v letech 1969–1974 obory matematika a zeměpis na Univerzitě J. E. Purkyně v Brně (současná Masarykova univerzita). V roce 1983 se úspěšně habilitoval na Komenského univerzitě v Bratislavě v oboru meteorologie a klimatologie a v roce 1991 se stal profesorem fyzické geografie na Masarykově univerzitě. V současné době působí na Geografickém ústavu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity a na Ústavu výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i. V minulosti

zastával řadu akademických funkcí, mimo jiné funkci proděkana nebo vedoucího katedry geografie. Ve své rozsáhlé výzkumné činnosti se Rudolf Brázdil zaměřuje na historickou klimatologii, historickou hydrologii, variabilitu klimatu v období přístrojových měření, současnou klimatickou změnu a studium hydrometeorologických extrémů. V rámci pedagogické činnosti se věnuje výuce předmětů zaměřených na fyzickou geografii, meteorologii a klimatologii. Do současné doby pod jeho vedením úspěšně obhájilo doktorský titul 14 studentů.

Na počátku své vědecké kariéry se zaměřil především na analýzu atmosférických srážek a statistické zpracování časových řad. Zásadním okamžikem v dalším profesním směřování bylo navázání kontaktu se švýcarským historikem Ch. Pfisterem. Pod jeho vlivem se v 90. letech zasloužil o založení a rozvoj historické klimatologie v Česku. V rámci ní se zabývá nejen rekonstrukcí klimatu v českých zemích na základě dokumentárních, dendrochronologických a přístrojových meteorologických údajů, ale i analýzou hydrometeorologických extrémů prostřednictvím dokumentárních pramenů a systematických meteorologických a hydrologických pozorování. Publikování příspěvku ve speciálním čísle časopisu *Hydrological Sciences Journal* (2006) pod vedením R. Brázdila, Z. Kundzewicze a G. Benita vedlo ke zrodu nového oboru, historické hydrologie, o jehož další rozvoj se zasloužil prof. G. Blöschl spolu s prof. Brázdilem.

Z řady zahraničních stáží Rudolfa Brázdila lze jmenovat především pobyt na Meteorologickém ústavu Univerzity v Bonnu (1983–1984), roli hostujícího profesora na Geografickém ústavu Federální technické univerzity v Curychu (přelom 1992 a 1993) nebo pobyt v Laboratoři klimatu a environmentálních věd v Paříži (2005). Mimoto se také účastnil tří polsko-českých polárních expedic na Svalbard (1985, 1988 a 1990).

Rudolf Brázdil navázal během své vědecké kariéry řadu kontaktů s předními světovými odborníky na významných evropských pracovištích, například v Bernu (dr. Ch. Camenisch), Cambridgi (prof. U. Büntgen), Giessenu (prof. J. Luterbacher) nebo Vídni (dr. A. Kiss), což následně zúročil ve vzájemné spolupráci na řadě projektů (např. Millenium – 6. Rámcový program EU, 2006–2010) a odborných publikacích. Opomenout nelze ani jeho úzkou spolupráci s řadou českých odborníků (např. dr. O. Kotyza, dr. H. Valášek, prof. P. Dobrovolný nebo prof. M. Trnka). Je rovněž úspěšným řešitelem řady českých i zahraničních projektů a žadáným řečníkem na mezinárodních konferencích.

Kromě členství v České meteorologické společnosti a České geografické společnosti působí v pěti redakčních radách časopisů (např. *Geografie*, *Bulletin of Geography* nebo *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*) a podílel se rovněž na editování řady speciálních čísel časopisů (např. *Climatic Change*, 1999; *Climate Research*, 2016; *Climate of the Past*, 2018).

Rudolf Brázdil se vyznačuje svou mimořádnou publikační aktivitou, kdy dosud publikoval více než 300 převážně prvoautorských odborných prací (175 na Web of

Science) v řadě vysoce hodnocených časopisů (včetně Nature), jež byly citovány ve více 4 200 odborných pracích jiných autorů. Tyto práce významně rozšířily naše poznání v rámci historické klimatologie a historické hydrologie a řada z nich určovala další směřování těchto disciplín.

Rudolf Brázdil se rovněž podílel na více než 20 monografiích (např. Atlas podnebí Česka) a je třeba vyzdvihnout sérii jedenácti monografií popisujících klima v českých zemích za posledních 1 000 let včetně vybraných hydrometeorologických extrémů. Nejvýznamnější díla se dočkala ocenění v podobě Ceny rektora Masarykovy univerzity za monografii (Historické a současné povodně v České republice, 2006; Climate of the Sixteenth Century in the Czech Lands, 2014) nebo Ceny Josefa Hlávky za vědeckou literaturu (Sucho v českých zemích: minulost, současnost, budoucnost, 2016). V roce 2018 se Rudolf Brázdil stal nositelem ceny Eduarda Brücknera za významný přínos k interdisciplinárnímu výzkumu v klimatologii. Na podzim 2020 mu komise Mezinárodního geografického festivalu udělila nejvyšší možné ocenění v rámci geografie známé jako „Nobelova cena za geografii“, cenu Le Prix Vautrin-Lud, za jeho dosavadní výzkumnou činnost a vynikající výsledky v oblasti geografie (viz Informace ČGS 1/2021).

Výše uvedené je pouze stručným shrnutím jeho dosavadní vědecké a pedagogické činnosti a nemůže dostatečně popsat jeho osobnost. Rudolf Brázdil se vyznačuje svou skromností, pracovitostí, životním optimismem a elánem zdolávat aktuální výzvy. Je výborným a studenty oceňovaným pedagogem a školitelem, což dokazuje řada úspěšných absolventů, kteří dělají čest jeho jménu. Upřímně můžeme prohlásit, že je nejen hybatelem současné české geografie, ale i světově uznávaným odborníkem na poli historické klimatologie a hydrologie.

K jeho významnému životnímu jubileu mu proto jménem jeho českých i zahraničních kolegů a přátel upřímně gratulujeme a přejeme vše nejlepší do další práce i osobního života.

Lukáš Dolák, Ladislava Řezníčková

Předchozí medailonek k 60. narozeninám jubilanta naleznete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (30, 2, 92–94).

Jubilant Petr Fiala

PaedDr. Petr Fiala oslavil v květnu letošního roku sedmdesátku v záviděníhodné pohodě. Pracoval dlouhá léta na třebíčském gymnáziu jako tělocvikář a zeměpisec. Nedá se hodnotit, která disciplína mu byla bližší. Své znalosti a vědomosti předával svým studentům pedagogickým mistrovstvím. Své úspěšné

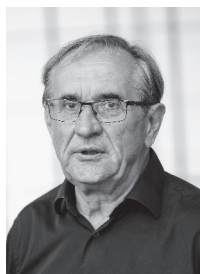

studenty – cestovatele, meteorology, vědce a další rád potkává a má si s nimi stále co říct. Oba obory ho provází i současnými důchodovými aktivitami. Stále je hráčem volejbalu, běžkařem, in-linistou, cyklistiku manuální vyměnil za podporu elektrickou. Stále cestuje a svá vnoučata nechává poznávat nejen Česko. Věnuje se své zahradě. Několik desítek let vede soukromé záznamy o srážkových úhrnech a stavu počasí u svého rodného domu. Tvoří fotodatabázi o těchto událostech. V posledním období se baví zkoumáním historie rodného domu. Plný vitality a humoru vstoupil s přáteli, bývalými kolegy a širokou rodinou optimisticky do dalších let. Hodně zdraví!

Karel Janík

Předchozí medailonek k 60. narozeninám jubilanta naleznete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (30, 2, 95).

K životnímu jubileu profesora Bohumíra Janského

V červenci letošního roku oslavil své sedmdesáté narozeniny prof. RNDr. Bohumír Janský, CSc. Jako jeho žák a dlouholetý spolupracovník bych rád v následujících řádcích shrnul dosavadní odborné aktivity jubilanta. Řada podstatných informací o jubilantovi byla již v Informacích ČGS zmíněna v medailonku doc. Bičíka ve druhém čísle ročníku 2011.

Profesor Janský pochází ze západočeských Mladotic, vystudoval gymnázium v Plasích. Ve studiu dále pokračoval na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy (PřF UK), kde působí doposavad. V roce 1974 získal titul magistr a měl se vydat na dráhu učitele geografie a biologie na gymnázium v Plasích. Vše ale dopadlo nakonec jinak a začal pracovat jako odborný asistent na PřF UK, kde postupně získal titul RNDr. (1975) za rigorózní práci Mladotické hrazené jezero. Disertační práci na téma Vliv plošných zdrojů látek na jakost povrchových vod v českém povodí Labe obhájil v roce 1982. Poté absolvoval studijní pobyt zaměřený na vodní hospodářství a ochranu vod na ETH Zürich a EAWAG Dübendorf ve Švýcarsku. V roce 1991 se habilitoval prací *Bilance látkového odnosu v českém povodí Labe*. V roce 2012 byl jmenován profesorem Univerzity Karlovy.

Pokud se zmíní jméno jubilanta, každému, kdo jej zná, se vybaví dvě zásadní lokality, které jsou úzce svázané s jeho výzkumnými aktivitami. Tou první je bezesporu Odlezeleské (Mladotické) jezero. Již od doby své diplomové práce (1974) se věnuje výzkumu vzniku a postupného zanášení tohoto unikátního sesuvem hrazeného jezera. Asi nejzásadnějším počinem bylo navázání spolupráce s profesorem

Achimem Schultem z Freie Universität Berlín v roce 2003, kdy se s pomocí mobilní vrtné plošiny uskutečnily odběry vzorků sedimentů a jejich analýzou byly stanoveny změny v rychlosti zanášení jezerní pánve. Celoživotní výzkum této národní přírodní památky je v tomto roce završen otevřením naučné stezky kolem jezera, jejímž hlavním autorem je právě jubilant.

Druhou zásadní lokalitou je pramenná oblast nejdelší řeky světa, Amazonky. Jako student se pamatuji na promítání z tříměsíční studentské expedice do Peru v roce 1995, po které následovaly další expedice v letech 1999 a 2000, při kterých byla celá pramenná oblast důkladně probádána. Následovaly další výzkumné projekty a cesty, v rámci kterých jsou kontinuálně sbírána hydrologická a klimatologická data z této těžko dostupné oblasti. Tématem pramenné oblasti Amazonky se zabývá i kniha, jejímž je jubilant hlavním autorem. Kniha zatím vyšla v českém a španělském jazyce, připravuje se její vydání v angličtině. V květnu a červnu letošního roku byla v Karolinu zpřístupněna výstava Amazonka, 20 let od objevu pramenů českými expedicemi. Profesor Janský je jejím hlavním autorem a kurátorem. Měl jsem možnost účastnit se jedné z expedic do této oblasti a slyšel jsem mnohokrát některou z přednášek (i přímo v Peru) a stejně jsem si s chutí zašel poslechnout autorem komentovanou prohlídku výstavy. Píši to proto, že Míra má obrovský dar prezentovat dosažené výsledky na různých odborných úrovních, podle přítomných posluchačů. Jeho povídání je vždy poutavé a proložené i osobními vzpomínkami.

Od roku 2004 se s kolegou Bohumírem Janským zabýváme výzkumem nebezpečných jezer v Kyrgyzstánu, které po průvalu hráze mohou způsobit rozsáhlé katastrofické povodně (GLOF). Ve velehorách Ťan Šanu pracujeme doposavad, provozujeme tam několik hydrologických a meteorologických stanic, pomocí kterých monitorujeme vývoj vybraných především glaciálních jezer. I zde se projevuje umění prezentovat dosažené odborné výsledky ve formě publikací a současně je předat i široké veřejnosti. Jubilant byl hlavním autorem výstavy v Senátu Parlamentu České republiky Důsledky změn klimatu ve světových velehorách. Rád bych zde vyzdvihnul pečlivý přístup kolegy Bohumíra Janského k terénní práci a zpracování získaných dat. Takto jsem to mohl poznat při našich společných výzkumných expedicích. Stejně tak je potřeba pochválit jeho fyzickou kondici, kdy se bez problémů v náročných výstupech velehorskými údolími s plně naloženým batohem vyrovnal nám mladším. Svůj původ v zemědělské rodině nezapřel v umění sedlat koně, pomocí kterých jsme se několikrát v dlouhých horských údolích pohybovali.

V posledních letech se Bohumír Janský intenzivně věnuje aktuálním tématům, která souvisí zejména s hydrologickým suchem. Byl hlavním řešitelem grantového projektu Retenční potenciál pramenných oblastí ve vztahu k hydrologickým extrémům. Za PŘF UK je v současné době hlavní osobou ve velkém projektu Technologické agentury ČR PERUN (Predikce, hodnocení a výzkum citlivosti vybraných

systémů, vlivu sucha a změny klimatu v Česku), který se zabývá změnou klimatu a jejím vlivem na životní prostředí a společnost. Pravidelně se účastní významných českých a mezinárodních konferencí.

Odborná činnost Bohumíra Janského je svázána s výchovou studentů geografie na PřF UK. Přednáší hydrologii, oceánografii, geografii Latinské Ameriky, aplikovanou hydrologii, management a ochranu vod. Podílí se rovněž na výchově budoucích učitelů geografie, pro které přednáší fyzickou geografii a regionální hydrogeografii světa. Je školitelem bakalářů, magistrů a doktorandů. Patří mezi náročné pedagogy, ale současně jsou přednášky studenty hojně navštěvovány a výborně hodnoceny. Podrobnější informace o vědecko-výzkumné, pedagogické a publikační činnosti jsou dostupné na internetových stránkách: <http://www.natur.cuni.cz/geografie/fyzicka-a-geoekologie/jansky>.

Na závěr dovoluje ještě krátkou zdravici od dalšího jubilantova žáka Jana Kocuma: *Okénkem letadla nořím oči do nekonečné zelené džungle, ve které se klikatí nejdelší řeka světa. Nemohu se odpoutat. Začíná největší dobrodružství mého života, za které vděčím Mírovi. Zažili jsme toho spolu opravdu hodně, chvíle dechberoucí i velmi těžké. Ale nikdy toho nebude dost. Míra. Velkorysý, energický, lidský, a někdy i dost horlivý. Žije na tisíc procent, miluje svět a ještě raději o něm přednáší. Absolutně mu to věříte a hltáte jeho slova. ¡Querido profesor, te deseo feliz cumpleaños!*

Jménem celé geografické obce, všech kolegů a spolupracovníků přeji jubilantovi do dalších let pevné zdraví, štěstí, osobní a pracovní úspěchy.

Miroslav Šobr

Předchozí medailonek k 60. narozeninám jubilanta naleznete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (30, 2, 90–92).

Profesor Petr Dobrovolný šedesátiletý

Dne 22. června se dožil významného životního jubilea 60 let prof. RNDr. Petr Dobrovolný, CSc.

Na katedře geografie Přírodovědecké fakulty tehdejší Univerzity J. E. Purkyně v Brně úspěšně ukončil v roce 1985 studium oboru geografie. Tomuto pracovišti v podobě současného Geografického ústavu na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity (PřF MU) již zůstal věrný po celý život. V roce 1992 zde získal titul kandidáta geografických věd (CSc.) za práci Sněhové poměry Moravy a Slezska. Na tomto pracovišti prošel postupně funkcemi asistenta a odborného asistenta a v roce 2003 byl jmenován na základě habilitační práce na téma Vichřice v českých zemích a jejich dopady na přírodu a společnost docentem oboru fyzická geografie. Profesorem téhož oboru se pak stal v roce 2014.

Na svém pracovišti se široce zapojil do pedagogické práce, kdy vedl cvičení a přednášky z předmětů Statistické metody a zpracování dat, Dálkový průzkum Země a Zpracování dat DPZ. Široké spektrum vyučovaných předmětů si zachoval až do současné doby, kdy vede přednášky z předmětů Základy geostatistiky, Aplikovaná fyzická geografie, Metody ve fyzické geografii, Paleoklimatologie a Urban climatology. Vedle výuky na Geografickém ústavu přednášel Petr Dobrovolný rovněž na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava předmět Zpracování dat DPZ. Vedle vedení mnoha bakalářských a magisterských prací zakončili úspěšně doktorské studium také jeho tři doktorandi. Za zmínku stojí jubilantovo členství a předsedání komisím bakalářského, magisterského a doktorského studia, kdy působí v oborových radách nejen na Geografickém ústavu, ale také na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, Přírodovědecké fakultě Ostravské univerzity a na Univerzitě obrany v Brně.

Vědecko-výzkumná činnost Petra Dobrovolného se hned po jeho příchodu na fakultu orientovala na oblast klimatologie. Po studiu sněhových poměrů se zaměřil na oblast historické klimatologie, kde se věnoval hlavně analýze větrných poměrů na základě dokumentárních pramenů. Zde se významnou měrou zasloužil o aplikaci metod paleoklimatické rekonstrukce na dokumentární data a stal se vedoucím autorem hojně citované publikace zaměřené na rekonstrukci teplot vzduchu ve střední Evropě od roku 1500, zveřejněné v časopise Climatic Change v roce 2010. Vedle toho měl hlavní podíl na rekonstrukci srážek pro totéž období a významně se podílel i na dalších klimatických rekonstrukcích využívajících fenologické údaje. Problematicke klimatických rekonstrukcí se věnoval rovněž při analýze letokruhových chronologií dubu, orientovaných zejména na rekonstrukci srážek a sucha v rámci takto zaměřených projektů Grantové agentury ČR (GA ČR). Zde byl úspěšný také při získání grantu zaměřeného na městské klima, jehož výsledkem byla monografie věnovaná klimatu města Brna v roce 2012. S využitím poznatků DPZ se zaměřil rovněž na studium problematiky tepelného ostrova města Brna. Petr Dobrovolný se jako člen autorského kolektivu významně podílel na monografiích publikovaných Masarykovou univerzitou (zejména v rámci publikační řady Historie počasí a podnebí v českých zemích), případně ve spolupráci s jinými institucemi, z nichž dvě byly oceněny cenou rektora Masarykovy univerzity (2006 a 2014) a studie o suchu v českých zemích prestižní Cenou Jana Hlávky za rok 2015. Dále je autorem či spoluautorem několika kapitol v monografiích, publikovaných v nakladatelství Academia nebo v zahraničních nakladatelstvích, stejně jako řady článků, zveřejněných v časopisech zařazených na Web of Science. Zde jeho autorský rejstřík vykazuje celkem 79 publikací s 2 220 citacemi (1 430 bez autocitací) s indexem H = 29. Výrazná vědecká erudice Petra Dobrovolného byla také významným momentem pro jeho zapojení do aktivit Výzkumného ústavu

globální změny AV ČR v Brně, kde působí jako vedoucí Oddělení analýzy proměnlivosti a změn klimatu.

Kromě výše uvedené pedagogické a vědeckovýzkumné oblasti nelze nezmínit také četné další, na ně navazující aktivity Petra Dobrovolného, mezi které patří zejména úspěšné vedení Geografického ústavu PřF MU v letech 2005–2019, členství ve Vědecké radě PřF MU od roku 2005 a ve Vědecké radě Ostravské univerzity od roku 2019, nebo členství v oborovém panelu 209 v rámci GA ČR v letech 2009–2013. Je rovněž členem redakční rady časopisu *Acta Universitatis Carolinae – Geographica*, stejně jako členem České geografické společnosti, České meteorologické společnosti, Evropské geofyzikální společnosti nebo Evropské společnosti environmentální historie.

Významné mezinárodní jméno si jubilant získal v rámci spolupráce s řadou zahraničních kolegů, k nimž patřil především projekt *MILLENNIUM* v rámci 6. rámcového programu EU v letech 2006–2010. K získání významné vědecké erudice přispěly také jeho dlouhodobější studijní pobyty na univerzitách v Bernu (Švýcarsko), Krakově (Polsko) nebo Volosu (Řecko), stejně jako aktivní účast a kvalitní prezentace výzkumných výsledků na řadě zahraničních workshopů a konferencí, stejně jako četných vyžádaných přednášek.

Petr Dobrovolný je typem velmi skromného a poctivého pedagoga a vědce, kterému vždy šlo o šíření dobrého jména brněnského geografického pracoviště, stejně jako české geografie a klimatologie jak v domácím, tak v mezinárodním měřítku. Je za ním obrovský kus vykonané práce, mnohdy zatím nedoceněné. Jako jeho školiteli a později staršímu kolegovi bylo pro mě ctí, že jsem s takovýmto člověkem mohl a dosud mohu spolupracovat a že jsme společnými silami dokázali úspěšně realizovat řadu výzkumných projektů, monografií a publikací, které jsou vizitkou „brněnské historicko-klimatologické školy“. Petře, ať jsou pro Tebe i další roky stejně produktivní a úspěšné jako dosud!

Rudolf Brázdil

Výběr publikací Petra Dobrovolného:

- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P. (1993): Utilization of long temperature series for studying climatic fluctuations in the central Europe. *Zeszyty Naukowe Univ. Jagiell., Prace Geograficzne*, 95, 151–162.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., CHOCHOLÁČ, B., MUNZAR, J. (1994): Reconstruction of the climate of Bohemia and Moravia in the period of 1675 to 1715 on the basis of written sources. In: Frenzel, B., Pfister, C., Gläser, B. (eds.): *Climatic Trends and Anomalies in Europe 1675–1715*. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, Jena, New York, 109–121.
- DOBROVOLNÝ, P. (1994): Snow as an indicator of climatic change. *Scripta Fac. Sci. Nat. Univ. Masaryk. Brun.*, 23, 25–34.
- DOBROVOLNÝ, P., MIKA, J. (1996): A comparison of several GCM simulations of seasonal temperatures over Central Europe. *Scripta Fac. Sci. Nat. Univ. Masaryk. Brun.*, 25, 61–77.

- DOBROVOLNÝ, P. (1998): Dálkový průzkum Země. Digitální zpracování obrazu. Masarykova univerzita, Brno.
- DOBROVOLNÝ, P. (1999): Oblačnost. In: Brázdil, R., Štekl, J. (eds.): Klimatické poměry Milešovky. Academia, Praha, 76–90.
- DOBROVOLNÝ, P. (1999): Sněhové poměry. In: Brázdil, R., Štekl, J. (eds.): Klimatické poměry Milešovky. Academia, Praha, 194–208.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P. (2001): History of strong winds in the Czech Lands: causes, fluctuations, impacts. *Geographia Polonica*, 74, 11–27.
- DOBROVOLNÝ, P., BRÁZDIL, R. (2003): Documentary evidence on strong winds related to convective storms in the Czech Republic since AD 1500. *Atmospheric Research*, 67–68, 95–116.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., ŠTEKL, J., KOTYZA, O., VALÁŠEK, H., JEŽ, J. (2004): History of Weather and Climate in the Czech Lands VI: Strong Winds. Masaryk University, Brno.
- DOBROVOLNÝ, P. (2004): Change detection of uranium ore mining areas using remote sensing and image processing techniques. In: Drbohlav, D., Kalvoda, J., Voženílek, V. (eds.): *Czech Geography at the Dawn of the Millenium*. Czech Geographic Society, Olomouc, 351–362.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., KOTYZA, O. (2004): Floods in the Czech Republic during the past millennium. *La Houille Blanche*, 5, 50–55.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., ELLEDER, L., KAKOS, V., KOTYZA, O., KVĚTOŇ, V., MACKOVÁ, J., MÜLLER, M., ŠTEKL, J., TOLASZ, R., VALÁŠEK, H. (2005): Historické a současné povodně v České republice. Masarykova univerzita a Český hydrometeorologický ústav, Brno, Praha.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., KAKOS, V., KOTYZA, O. (2006): Historical and recent floods in the Czech Republic: causes, seasonality, trends, impacts. In: Schanze, J., Zeman, E., Marsalek, J. (eds.): *Flood Risk Management: Hazards, Vulnerability and Mitigation Measures*. NATO Science Series, IV. Earth and Environmental Sciences – Vol. 67. Springer, Dordrecht, 247–259.
- BRÁZDIL, R., KOTYZA, O., DOBROVOLNÝ, P. (2006): July 1432 and August 2002 – two millennial floods in Bohemia? *Hydrological Sciences Journal*, 51, 848–863.
- DOBROVOLNÝ, P., KEPRTOVÁ, K. (2006): Spatial analysis of damage caused by strong winds and gales in the Czech lands since AD 1500. *Geografie – Sborník České geografické společnosti*, 111, 51–69.
- BRÁZDIL, R., ZAHRADNÍČEK, P., DOBROVOLNÝ, P., KOTYZA, O., VALÁŠEK, H. (2008): Historical and recent viticulture as a source of climatological knowledge in the Czech Republic. *Geografie – Sborník České geografické společnosti*, 113, 351–371.
- BRÁZDIL, R., CHROMÁ, K., DOBROVOLNÝ, P., TOLASZ, R. (2009): Climate fluctuations in the Czech Republic during the period 1961–2005. *International Journal of Climatology*, 29, 223–242.
- BRÁZDIL, R., TRNKA, M., DOBROVOLNÝ, P., CHROMÁ, K., HLAVINKA, P., ŽALUD, Z. (2009): Variability of droughts in the Czech Republic, 1881–2006. *Theoretical and Applied Climatology*, 97, 297–315.
- DOBROVOLNÝ, P., BRÁZDIL, R., VALÁŠEK, H., KOTYZA, O., MACKOVÁ, J., HALÍČKOVÁ, M. (2009): A standard paleoclimatological approach to temperature reconstruction in historical climatology: an example from the Czech Republic, A.D. 1718–2007. *International Journal of Climatology*, 29, 1478–1492.
- LAMMEL, G., DOBROVOLNÝ, P., DVORSKÁ, A., CHROMÁ, K., BRÁZDIL, R., HOLOUBEK, I., HOŠEK, J. (2009): Monitoring of persistent organic pollutants in Africa. Part 2: Design of a network to monitor the continental and intercontinental background. *Journal of Environmental Monitoring*, 11, 1964–1972.

- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P. (2010): Historical climate in Central Europe during the last 500 years. In: Przybylak, R., Majorowicz, J., Brázdil, R., Kejna, M. (eds.): *The Polish Climate in the European Context: An Historical Overview*. Springer Science + Business Media B.V., 41–70.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., LUTERBACHER, J., MOBERG, A., PFISTER, C., WHEELER, D., ZORITA, E. (2010): European climate of the past 500 years: new challenges for historical climatology. *Climatic Change*, 101, 7–40.
- DOBROVOLNÝ, P., BRÁZDIL, R., KOTYZA, O., VALÁŠEK, H. (2010): Extreme summer and winter temperatures in the Czech Lands after A.D. 1500 and their Central European context. *Geografie*, 115, 266–283.
- DOBROVOLNÝ, P., MOBERG, A., BRÁZDIL, R., PFISTER, C., GLASER, R., WILSON, R., VAN ENGELN, A., LIMANÓWKA, D., KISS, A., HALÍČKOVÁ, M., MACKOVÁ, J., RIEMANN, D., LUTERBACHER, J., BÖHM, R. (2010): Monthly and seasonal temperature reconstructions for Central Europe derived from documentary evidence and instrumental records since AD 1500. *Climatic Change*, 101, 69–107.
- BÜNTGEN, U., BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., TRNKA, M., KYNCL, T. (2011): Five centuries of Southern Moravian drought variations revealed from living and historic tree rings. *Theoretical and Applied Climatology*, 105, 167–180.
- BRÁZDIL, R., CHROMÁ, K., DOBROVOLNÝ, P., ČERNOCH, Z. (2012): The tornado history of the Czech Lands, AD 1119–2010. *Atmospheric Research*, 118, 193–204.
- DOBROVOLNÝ, P., KRAHULA, L. (2012): Vliv geometrie zástavby na pole teploty vzduchu a intenzitu tepelného ostrova města na příkladu Brna. *Meteorologické zprávy*, 65, 51–57.
- DOBROVOLNÝ, P., ŘEZNÍČKOVÁ, L., BRÁZDIL, R., KRAHULA, L., ZAHRADNÍČEK, P., HRADIL, M., DOLEŽELOVÁ, M., ŠÁLEK, M., ŠTĚPÁNEK, P., ROŽNOVSKÝ, J., VALÁŠEK, H., KIRCHNER, K., KOLEJKA, J. (2012): Klima Brna. Víceúrovňová analýza městského klimatu. Masarykova univerzita, Brno.
- MOŽNÝ, M., BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., TRNKA, M. (2012): Cereal harvest dates in the Czech Republic between 1501 and 2008 as a proxy for March–June temperature reconstruction. *Climatic Change*, 110, 801–821.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., TRNKA, M., KOTYZA, O., ŘEZNÍČKOVÁ, L., VALÁŠEK, H., ZAHRADNÍČEK, P., ŠTĚPÁNEK, P. (2013): Droughts in the Czech Lands, 1090–2012 AD. *Climate of the Past*, 9, 1985–2002.
- DOBROVOLNÝ, P. (2013): The surface urban heat island in the city of Brno (Czech Republic) derived from land surface temperatures and selected reasons for its spatial variability. *Theoretical and Applied Climatology*, 112, 89–98.
- DOBROVOLNÝ, P., BRÁZDIL, R., TRNKA, M., KOTYZA, O., VALÁŠEK, H. (2015): Precipitation reconstruction for the Czech Lands, AD 1501–2010. *International Journal of Climatology*, 35, 1–14.
- DOBROVOLNÝ, P., KRAHULA, L. (2015): The spatial variability of air temperature and nocturnal urban heat island intensity in the city of Brno, Czech Republic. *Moravian Geographical Reports*, 23, 8–16.
- DOBROVOLNÝ, P., RYBNÍČEK, M., KOLÁŘ, T., BRÁZDIL, R., TRNKA, M., BÜNTGEN, U. (2015): A tree-ring perspective on temporal changes in the frequency and intensity of hydroclimatic extremes in the territory of the Czech Republic since 761 AD. *Climate of the Past*, 11, 1453–1466.
- KÝNOVÁ, A., DOBROVOLNÝ, P. (2015): A neural nets urban land cover classification: A case study of Brno (Czechia). *Acta Universitatis Carolinae Geographica*, 50, 153–163.

- BOHOVIC, R., DOBROVOLNÝ, P., KLEIN, D. (2016): The spatial and temporal dynamics of remotely-sensed vegetation phenology in Central Asia in the 1982–2011 period. *European Journal of Remote Sensing*, 49, 279–299.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., TRNKA, M., BÜNTGEN, U., ŘEZNÍČKOVÁ, L., KOTYZA, O., VALÁŠEK, H., ŠTĚPÁNEK, P. (2016): Documentary and instrumental-based drought indices for the Czech Lands back to AD 1501. *Climate Research*, 70, 103–117.
- DOBROVOLNÝ, P., RYBNÍČEK, M., BÜNTGEN, U., TRNKA, M., BRÁZDIL, R., STACHOŇ, Z., PROKOP, O., KOLÁŘ, T. (2016): Recent growth coherence in long-term oak (*Quercus* spp.) ring width chronologies in the Czech Republic. *Climate Research*, 70, 133–141.
- GELETIČ, J., LEHNERT, M., DOBROVOLNÝ, P. (2016): Land surface temperature differences within local climate zones, based on two Central European cities. *Remote Sensing*, 8, 10, 18.
- GELETIČ, J., LEHNERT, M., DOBROVOLNÝ, P. (2016): Modelled spatio-temporal variability of air temperature in an urban climate and its validation: a case study of Brno, Czech Republic. *Hungarian Geographical Bulletin*, 65, 169–180.
- MOŽNÝ, M., BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., TRNKA, M. (2016): April–August temperatures in the Czech Lands, 1499–2015, reconstructed from grape-harvest dates. *Climate of the Past*, 12, 1421–1434.
- MOŽNÝ, M., BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., TRNKA, M., POTOPOVÁ, V., HLAVINKA, P., BARTOŠOVÁ, L., ZAHRADNÍČEK, P., ŽALUD, Z. (2016): Drought reconstruction based on grape harvest dates for the Czech Lands, 1499–2012. *Climate Research*, 70, 119–132.
- BRÁZDIL, R., SZABÓ, P., DOBROVOLNÝ, P., ŘEZNÍČKOVÁ, L., KOTYZA, O., SUCHÁNKOVÁ, S., VALÁŠEK, H. (2017): Windstorm of the eighteenth century in the Czech Lands: course, extent, impacts. *Theoretical and Applied Climatology*, 129, 623–632.
- DOBROVOLNÝ, P., RYBNÍČEK, M., KOLÁŘ, T., BRÁZDIL, R., TRNKA, M., BÜNTGEN, U. (2018): May–July precipitation reconstruction from oak tree-rings for Bohemia (Czech Republic) since AD 1040. *International Journal of Climatology*, 38, 1910–1924.
- LEHNERT, M., GELETIČ, J., DOBROVOLNÝ, P., JUREK, M. (2018): Temperature differences among local climate zones established by mobile measurements in two central European cities. *Climate Research*, 75, 53–64.
- PFISTER, C., CAMENISCH, C., DOBROVOLNÝ, P. (2018): Analysis and interpretation: temperature and precipitation indices. In: White, S., Pfister, C., Mauelshagen, F. (eds.): *The Palgrave Handbook of Climate History*. Palgrave Macmillan, London, 115–129.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., TRNKA, M., ŘEZNÍČKOVÁ, L., DOLÁK, L., KOTYZA, O. (2019): Extreme droughts and human responses to them: the Czech Lands in the pre-instrumental period. *Climate of the Past*, 15, 1–24.
- GELETIČ, J., LEHNERT, M., DOBROVOLNÝ, P., ZUVELA-ALOISE, M. (2019): Spatial modelling of summer climate indices based on local climate zones: expected changes in the future climate of Brno, Czech Republic. *Climatic Change*, 152, 487–502.
- BRÁZDIL, R., DOBROVOLNÝ, P., BAUCH, M., CAMENISCH, C., KISS, A., KOTYZA, O., OLIŃSKI, P., ŘEZNÍČKOVÁ, P. (2020): Central Europe, 1531–1540 CE: The driest summer decade of the past five centuries? *Climate of the Past*, 16, 2125–2151.

Kompletní přehled publikací prof. RNDr. Petra Dobrovolného, CSc. je zveřejněn na stránce: <https://is.muni.cz/osoba/680#publikace>.

Docent Milan Šimek jubilentem

V tíživé atmosféře covidové a v podmínkách silných administrativních omezení jsme nechtěně téměř „propásli“ životní jubileum dlouholetého člena ČSGS/ČGS doc. RNDr. Milana Šimka, Ph.D., MBA. Rodák z Frýdku-Místku (narozen 28. dubna 1961), jemuž zůstal věrný až dosud, od školních let tíhl k exaktním vědám. Logickým důsledkem tohoto zaměření bylo studium oboru matematika – zeměpis, s podtitulem učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Během studia převážil

zájem o zeměpis. Navázal kontakt s Výzkumným ústavem rozvoje oblastí a měst v Ostravě (VÚROM), studium ukončil diplomovou prací na téma Transformace sídelní struktury Severomoravského kraje (1985). V následujícím roce vykonal státní rigorózní zkoušku ve studijním oboru učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů a získal titul RNDr.

Ve VÚROMu působil téměř 8 let (1986–1993) jako vědecko-výzkumný pracovník a vedoucí vědecko-výzkumný pracovník. Od obecně regionálních otázek se postupně specializoval na problematiku lidských zdrojů, trhu práce a politiky zaměstnanosti. V téže době se také stal členem dnešní ČGS a jako aktivní člen byl účastníkem mnoha jejích odborných akcí.

V roce 1992 byl náš jubilant přijat na Ekonomickou fakultu Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava, jako odborný asistent na katedru národohospodářskou a od roku 2020 je členem katedry ekonomie. Jeho odborné zaměření je stále stejné, a to na trh práce, politiku zaměstnanosti a regionální ekonomiku. Svou výchozí orientaci na sociálně-geografickou problematiku rozšířil o ekonomický pohled. V období 1994–1999 tamtéž úspěšně absolvoval doktorské studium ve studijním oboru ekonomie, v rámci studijního programu ekonomické teorie. Obhájil dizertační práci s názvem Metodologické a ekonometrické aspekty analýzy trhu práce.

Na jaře roku 2003 habilitoval a byl jmenován docentem pro obor ekonomie. V rámci doktorského studia je školitel doktorandů a podílí se na výuce předmětů Ekonomie, Ekonomické teorie a Trh práce. V roce 2021 ukončil profesní vzdělávací program MBA-Business and Administration.

Nabyté vědomosti a získané zkušenosti uplatnil jak ve výuce, tak v různých výzkumných projektech, rozsáhlé publikační aktivitě a reálné spolupráci s mnoha institucemi společenské praxe. Garantuje v bakalářském a navazujícím magisterském studiu předměty Trh práce, Ekonomie trhu práce a Politika zaměstnanosti v několika studijních programech. Jako jeden z řešitelů pracoval na řešení projektů podporovaných Grantovou agenturou ČR, například Prostorová analýza nezaměstnanosti, Modelování vývoje regionálních trhů práce, Modelování trhu

práce s využitím geoinformačních technologií a Změny na trhu práce a perspektivy vzdělanosti v ČR.

Pracoval mj. na projektech aplikovaného výzkumu, například Implementace nástrojů prostorové analýzy trhu práce v činnosti úřadů práce a Geoinformační vzdělávání pracovníků státní správy ve službách zaměstnanosti. Působil také v roli klíčového řešitele (na pozici koordinátora vypracovávané metodiky) jednoho z projektů evropské iniciativy EQUAL s názvem Vytvoření metodiky pro zaměstnávání obtížně zaměstnatelných skupin obyvatelstva, obzvláště se změněnou pracovní schopností, na ekologické činnosti, separace odpadů. Rovněž byl jeden z řešitelů dalšího projektu této iniciativy s názvem Kompetence pro trh práce. V období 2005–2015 se podílel na řešení projektů zaměřených na integraci obtížně zaměstnatelných osob do společnosti, které byly podporovány z prostředků Evropského sociálního fondu.

V rámci svých vědecko-výzkumných a pedagogických aktivit spolupracuje s mnoha institucemi, mezi které patří například MPSV ČR, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Úřad práce ČR, Charita Opava, Diakonie Broumov, RPIV-VIP spol. s r. o., Trexima, spol. s r. o. Zlín, Trexima, spol. s r. o. Bratislava, Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny, Bratislava, Ekonomická univerzita, Bratislava, Ekonomicko-správní fakulta a Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Vysoká škola ekonomická v Praze a další.

Z publikovaných materiálů je známá monografie Podpora zaměstnatelnosti znevýhodněných skupin obyvatel v České republice. Nové přístupy a jejich efekty a některé další odborné texty, týkající se hlavně problematiky trhu práce a politiky zaměstnanosti.

Milan Šimek je typem člověka, který během životní praxe své výchozí odborné zaměření neopustil, ale zásadně, a třeba říci úspěšně, rozšířil. Nejde přitom o „únik“ z původní profese, ani o nalezení hobby programu pro zpestření života, ale o docela organické, postupné ovládnutí širokého problémového pole, v němž se jeho původní geografická orientace nevytrácí, ale je zakomponována do společensky žádoucího odborného segmentu. K tomuto ohlédnutí nutno připojit, že jubilanta „zdobí“ krom jeho talentu a píle především vstřícnost, skromnost a neokázalost.

Šedesátiny ani pro něho jistě nejsou tečkou za celoživotním úsilím, ale jen takovým „středníkem“ v dlouhém a košatém souvětí životních radostí a strastí. Proto také tento medailon je jen etapovým připomenutím jeho odborného pracovního života. Do dalších – doufejme nejpłodnějších – let ať má k dříve zmíněným vlastnostem i dostatek vytrvalosti, podmíněné (přiměřeným) fyzickým zdravím a chutí do života.

Jiří Kovář

Geografická výročí 2021

Ani letos, jak už je dlouhá léta zvykem, nebude chybět přehled geografických výročí, připadajících na tento rok. Nerad se opakuji, takže možná někomu některá z významných osobností bude chybět; snad ale ta vybraná desítka, jejíž některé životní datum končí jedničkou, také není bez zajímavosti (a doplní Vaše znalosti o dějinách geografie i o výsledky některých nových výzkumů).

Dne 5. prosince 1761 se narodil v severočeské Chřibské přírodovědec a cestovatel **Tadeáš Haenke** (1761–1817). Byl považován za velký vědecký talent, mj. se podílel na vzniku pražské botanické zahrady a roku 1784 vypustil v Židlochovicích první

horkovzdušný balon u nás. S pomocí řady významných vědců pak byl roku 1789 přidělen ke španělské Malaspinově výpravě zkoumající Tichomoří: pobýval v Latinské Americe (pokusil se i o výstup na horu Chimborazo), ale také na Aljašce, na Filipínách, při zpáteční cestě se ale jako první náš krajan zastavil i na Novém Zélandě (Dusky Sound) a v Austrálii (Botany Bay). Roku 1793 se trvale usadil v Jižní Americe, kde pokračoval ve svých výzkumech a nakonec i roku 1817 v Cochabambě ze-

mřel; jeho sbírky, které zaslal do vlasti, se jako Reliquiae Haenkeanae staly jedním ze základů kolekce Vlastenského, nyní Národního muzea.

I druhý významný cestovatel, jehož výročí připadá na tento rok, byl národnostně Němec ze severních Čech. **Julius Payer** (1841–1915) se narodil 2. září 1841 – někdy se mylně udává rok 1842 – v Šanově, dnes místní části Teplic. Začal vojenskou kariérou, kde vynikl jako kartograf, ale také jako horolezec, zejména

v oblasti tyrolských Alp. S těmito zkušenosti byl doporučen i do Koldeweyovy výpravy, která v letech 1869–1870 zkoumala za dobrodružných okolností oblast východního Grónska. V letech 1872–1874 pak spolu s Carlem Weyprechtem vedli ruskou-uherskou polární expedici, která objevila Zemi Františka Josefa (zřejmě jediná země objevená naším krajanem!) a podnikla četná významná měření v polárních oblastech. Payer později proslul i jako malíř obrazů s motivy z polárních krajů, zatímco osobní život se mu moc nedařil. Zemřel roku 1915 a byl s poctami pohřben na vídeňském Zentralfriedhof; v rodišti ho od roku 2017 připomíná i pomník od Jana Koblasý, na univerzitě v Ústí nad Labem pak jeho jméno nese odnedařna výzkumný ústav pro polární a subpolární oblasti.

Někdy do geografie zasáhli i badatelé z jiných oborů – jako například **František Josef Faktor** (1861–1911). Rodák z Říčan u Prahy, kde na svět přišel 27. března 1861, totiž původně vystudoval chemii. Záhy začal také hodně cestovat – mj. do USA

(1893), Egypta a Palestiny (1894) a zejména do Ruska, kde v souladu se svými vědeckými zájmy pobýval mj. na Urale a roku 1899 podnikl cestu do ropou bohatého, dnes ázerbájdžánského Baku. Mnoho ze svých zážitků popsal ve svých cestopisech (mj. *Z cest po Rusku*, 1900), postupně si aprobaci z chemie (v níž roku 1902 získal i doktorát – mj. se zabýval bakteriologickým rozbořem pražského sněhu) rozšířil i o zeměpis. Od roku 1910 byl ředitelem reálky v Českých Budějovicích, nedlouho poté ale zemřel a byl pohřben na tamním hřbitově u sv. Otýlie.

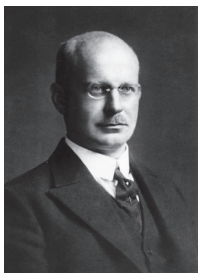
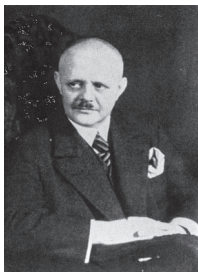
I další jubilant byl původem z jiného oboru, i když do geografie rovněž zasáhl. **Bedřich Katzer** (1861–1925) byl totiž hlavně geolog. Narodil se 5. června 1861 v Rokycanech jako syn učitele: již za studií přírodních věd na pražské technice se stal asistentem významného geologa Otakara Feistmantela a jak publikoval, tak rozvíjel činnost různých spolků. Doktorátu přírodních věd, tehdy ještě v Rakousku neudělovaného, dosáhl roku 1890 v Giessenu. Pro odborné spory – Katzer se v díle *Geologie von Böhmen* (1890–1892) odvážil polemizovat s velikány oboru – si ale nejprve musel zřídit soukromou praxi a pak odejít do štýrského Leobenu. Nakonec pak přijal nabídku až z Brazílie a v letech 1896–1898 byl geologem a ředitelem muzea v Pará (nyní Belém), přičemž se významně zasloužil o geologický a geografický průzkum severní Brazílie. Do Čech se již nevrátil, ale přijal (1898) místo zemského geologa v Bosně a Hercegovině: i zde pokračoval ve výzkumech mj. krasových území a pleistocenního zalednění, a jako „Fridrich Kacer“ nakonec v roce 1925 v Sarajevu i zemřel.

Ať chceme, jak chceme, geografie u nás byla v minulosti dominantně „mužskou“ vědou a žen se v ní, mimo poslední generace, objevilo jen pár. Takovou byla například **Kamila Spalová** (1871–1953). Dcera učitele z Rakovníka, kde se 15. prosince 1871 narodila, se nejprve stala učitelkou dívčí školy v rodišti. Její zájem o historii a geografii byl hlubší, a proto od roku 1902 studovala na pražské filozofické fakultě: k vykonání zkoušek si ale musela, jako „privatistka“, dodatečně doplnit maturitu (to se jí zdařilo až roku 1909). Doktorát získala, jako první učitelka (a 29. žena na české univerzitě vůbec) až v roce 1912 na základě práce *Sídla v lesní oblasti křivoklátské s územím přilehlým*. Až do roku 1921 ale i nadále učila v Rakovníku, později byla ředitelkou měšťanky v Praze. Napsala řadu geografických příruček, *Methodiku zeměpisu* (1936 – jedna z prvních didaktik oboru vůbec), ale i třeba cestopis po Řecku, nazvaný *Od Olympu k Olympii*. Na konec života se vrátila do Rakovníka, kde se věnovala zejména vlastivědné činnosti a kde je také pohřbena.

Hodně „úspěšným“ geografickým ročníkem byl 1881, kdy se narodily hned tři osobnosti, které připomínáme v letošním kalendáriu. Prvním z nich je **Bernhard Brandt** (1881–1938), rodák z Berlína, kde přišel na svět 21. března 1881 jako syn

kupce. Vystudoval nejprve medicínu (1909) a stal se lodním lékařem, zkušenosti z dalekých cest ho ale přivedly ke geografii, kde se stal žákem Siegfrieda Passarge a ve Freiburgu roku 1914 obhájil doktorát. Po 1. světové válce se stal asistentem na univerzitě v Berlíně, roku 1926 pak přešel na pražskou Německou univerzitu, kde se o tři roky později stal řádným profesorem geografie a v akademickém roce 1934/1935 dokonce děkanem fakulty. Podnikl řadu cest, mj. na Blízký východ a napříč tehdejším SSSR; v odborné činnosti se věnoval jak geografii fyzické (mj. inicioval výzkum tatranských ples), tak sociální, a dokonce i kartografii včetně studia starých map.

Geograf, etnograf a antropolog **Karel Chotek** (1881–1967) neměl nic společného s hraběcí rodinou Chotků, ale narodil se jako syn krejčího v Praze na Václavském náměstí, a to 12. června 1881. Absolvoval gymnázium v Žitné ulici a pražskou univerzitu, kde byl žákem geografii blízkého etnografa Lubora Niederla. Řadu let pak byl Chotek středoškolským

profesorem, ale podnikl i několik studijních cest, zejména na Kavkaz a do oblasti Zakavkazska. Po vzniku ČSR se napřed stal roku 1919 členem delegace na mírové konferenci v Paříži, poté od roku 1921 přednášel na nově zřízené univerzitě v Bratislavě, kde byl jmenován profesorem etnografie a zároveň, při absenci jiných odborníků, několik let také přednášel geografii, a fakticky tak byl prvním geogra-
fem na bratislavské alma mater. Roku 1931 byl povolán jako profesor etnografie

zpět do Prahy. Je považován za zakladatele české moderní etnografie a kulturní antropologie, ale významně se zasloužil i o geografii; k podrobnějšímu studiu doporučuji hned několik prací historika Milana Ducháčka.

Ve stejném roce, jako zakladatel bratislavské geografie, se narodil i tvůrce geografie brněnské. **František Kolářek** (1881–1942) přišel na svět 9. prosince 1881 v Brně jako syn profesora fyziky Františka Kolářka; dětství ale prožil v Praze, kde absolvoval gymnázium i studium historie a geografie na univerzitě. Řadu let přednášel na středních školách, než

vznikla univerzita v Brně, na níž se na základě práce Československá zeměměřeni roku 1921 habilitoval, o dva roky později se stal mimořádným a v roce 1929 řádným profesorem. Spolu s Bohuslavem Horákem (mimočodem – také ročník 1881... ale nevejdou se všichni) vybudoval brněnskou geografii od základu, včetně semináře a knihovny, postupně také vychoval řadu vynikajících žáků. Přednášel tu zejména fyzickou geografii a geografii sídel. Vedl též brněnskou pobočku Československé společnosti zeměpisné, v níž spoluzakládal i Tatranskou komisi, podílel se na zpracování Moravské vlastivědy, psal rozsáhlá encyklopedická hesla atd. Jako

aktivní Sokol se pak za 2. světové války zapojil do odboje; začátkem roku 1942 byl německými okupanty odsouzen k trestu smrti a nakonec popraven v Mauthausenu. Pohřben je na brněnském Ústředním hřbitově.

Přímým žákem Kolářkovým a jedním z prvních odchovanců brněnské geografie byl **František Říkovský** (1901–1942). Narodil se 26. října 1901 v Přerově, vystudoval gymnázium v Olomouci a na Královských Vinohradech a brněnskou univerzitu. Po počátcích na medicíně záhy přešel ke geografii, kde se mj. stal vůbec první pomocnou vědeckou silou na nově zřízené vysoké škole. Roku 1926 získal doktorát, po vojně se stal vysokoškolským asistentem, roku 1930 docentem a v roce 1936 mimořádným profesorem. Zabýval se především geomorfologií a klimatologií, později pak i geografii sídel (Základy k sídelnímu zeměpisu Česko-Slovenska, 1939). Přejít do Prahy se mu nezdařilo: čelným představitelům Karlovy univerzity vadilo, že si dovolil kritizovat monumentální Atlas RČS... Za války pracoval v Moravském zemském archivu, ale pro zapojení do odboje byl stejně jako jeho kolegové Kolářek a Hruďka zatčen a uvězněn v Mauthausenu, kde byl v říjnu 1942 jako „práce neschopný“ usmrcen.

A na závěr jedno výročí úmrtí – také kulaté, totiž stoleté. Dne 9. září 1921 totiž zemřel geograf, politik a jeden ze zakladatelů ČGS, **Jindřich Metelka** (1854–1921). Rodák ze Svěmyslic u Prahy vystudoval zeměpis (u D. Grüna) a dějepis na pražské univerzitě, roku 1877 vykonal státní zkoušky a nastoupil na reálce v Ječné ulici jako suplent a později profesor. Horlivě se od počátku 80. let účastnil geografických kongresů, zejména v Německu, uplatnil se i jako nakladatelský redaktor včetně vydávání českých mutací školních atlasů. Roku 1894 se podílel na založení České společnosti zeměvědné, stal se jejím prvním tajemníkem a spolu s předčasně zemřelým Josefem Frejlichem redigoval její Sborník. Zapojil se rovněž do vydávání Ottova zeměpisného atlasu, publikoval také v oboru historické kartografie a tvorby českého zeměpisného názvosloví. Roku 1909 se nicméně přestal věnovat vědecké dráze a zcela se oddal politické činnosti, jako poslanec za mladočechy, od roku 1912 předseda Ústřední matice školské a v letech 1918–1920 poslanec Revolučního národního shromáždění, kde se především zasloužil o zákon č. 189/1919 Sb. o menšinových školách. Pohřben je v Turnově, kde mu byl postaven i pomník v městských sadech.

Jiří Martínek